

Л.С. Новіченко, к.е.н., доц.

Національна академія статистики, обліку та аудиту

ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ АКТИВІВ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ПРОЕКТІВ У СЕГМЕНТІ ІТ-ОБЛАДНАННЯ: СПЕЦИФІКА ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Механізм сек'юритизації дозволяє ефективно реструктурувати портфель лізингових угод та отримати фінансування під дебіторську заборгованість у формі майбутніх грошових надходжень за договорами лізингу, трансформувачи малоліквідні активи лізингової компанії у високоліквідні інструменти фондового ринку.

Розглянуто сек'юритизацію як одне з альтернативних джерел фінансування лізингових компаній, визначено сутність сек'юритизації лізингових активів та специфіку реалізації її механізму, а також наведено переваги застосування даного фінансового інструменту для операторів лізингового бізнесу. Встановлено, що під лізинговими активами (лізинговим портфелем), які підлягають сек'юритизації, варто розуміти сукупність прав вимоги по лізинговим договорам, які враховують права грошової вимоги по лізингових платежах та майнові права на предмет лізингу.

Для реалізації механізму сек'юритизації лізингових активів запропоновано аналітичні розрізи до рахунків дебіторської і кредиторської заборгованості, що дозволяє формувати достовірну й повну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх етапах сек'юритизації лізингових активів.

***Ключові слова:** сек'юритизація; лізингові активи; лізинговий портфель; лізингодавець; лізингова компанія; спеціально створена компанія; облікове відображення.*

Постановка проблеми. В Україні ринки програмного забезпечення та ІТ-послуг залишаються слабозрозвиненими, однак мають найбільший потенціал зростання порівняно з іншими областями економіки. За висновком аналітиків, IDC в 2013 році ринок ІТ-послуг в Україні виріс на 21,5 %, порівняно з 2012. У сегменті систем управління підприємствами показник зростання був дещо вищим, склавши 22.3 %. У секторі припущень для ІТ-послуг очікується дом © Л.С. Новіченко, 2015 х проектів; найбільш важливими галузями залишається промисловість, фінансовий і телекомунікаційний сектори [7].

Лізинг як інструмент фінансування в економічно розвинених країнах займає значне місце (до 60 %) в інструментах фінансування придбання основних засобів. У країнах Східної Європи частка лізингу в загальному обсязі фінансування досягла 25–30 %. Для України даний показник у 2013 році становив близько 1,5 %. Між підприємствами малого та середнього бізнесу посилюється конкуренція, у зв'язку з чим зростає значення своєчасного оновлення основних фондів, грамотного управління грошовими потоками, підвищується рівень фінансової культури. ІТ-обладнання – один з необхідних елементів кожного сучасного підприємства, що вимагає поновлення досить регулярно, в середньому, раз на три роки [7].

Можна зазначити, що послуга фінансового лізингу ІТ-обладнання як найбільш прийнятної і широко використовуваного в світі механізму його придбання на сьогоднішній день є затребуваною підприємствами України. Продавці ІТ-обладнання також зацікавлені в збільшенні своїх оборотів за рахунок лізингу. Фахівці припускають, що протягом п'яти років рівень проникнення лізингу в сегменті ІТ-обладнання збільшиться до 10–15 %, що складе не менше 300–400 млн. дол. США [7].

Традиційно лізингові проекти фінансуються за рахунок кредитів, позик і власних коштів лізингодавців. Однак дефіцит фінансових ресурсів і їх висока вартість, а також посилення конкуренції на внутрішніх фінансових ринках змушує операторів лізингового бізнесу шукати принципово нові, інноваційні фінансові механізми. Одним з перспективних джерел фінансування є такий механізм, як сек'юритизація лізингових активів.

Газман В.Д. [2, с. 193] стверджує, що сек'юритизація лізингових активів відбулася головним чином на межі застосування чотирьох фінансових інструментів:

- кредитування;
- лізингу;
- факторингу;
- емісії цінних паперів.

В цілому, сек'юритизація являє собою альтернативне джерело фінансування, що може бути застосоване для фінансування угод лізингу. Основна перевага сек'юритизації полягає в можливості більш дешевого фінансування інвестиційних проектів, яка наділяє лізингові компанії додатковою конкурентною перевагою на ринку. Механізм сек'юритизації дозволяє реструктурувати лізинговий портфель таким чином, щоб трансформувати активи лізингової компанії у високоліквідні інструменти фондового ринку.

Відомий швейцарський дослідник у галузі сек'юритизації Ханс Пітер Бер (Hans Peter Ber) у своїй монографії «Сек'юритизація активів: сек'юритизація фінансових активів – інноваційна техніка фінансування банків» розрізняє два поняття: «сек'юритизація» (сек'юритизація в широкому сенсі) і «сек'юритизація активів» (сек'юритизація у вузькому сенсі):

- у широкому сенсі сек'юритизація розуміється як переміщення міжнародного фінансування з ринку кредитів на грошовий ринок і ринки капіталу; заміна кредитного фінансування схемами, заснованими на випуску цінних паперів; виключення банків зі схем фінансування (дезінтермедіація); поняття запозичене з англійської мови (від найменування цінних паперів – securities);

- у вузькому сенсі сек'юритизація активів являє собою: інноваційну техніку фінансування; специфічну форму в межах загальної тенденції до сек'юритизації; основну ідею: списання фінансових активів з балансу підприємства та їх рефінансування за допомогою випуску цінних паперів на міжнародному ринку й ринку капіталів [1, с. 27].

Сутність сек'юритизації лізингових активів полягає в ізоляції потоків лізингових платежів від ризику банкрутства лізингодавця. Покупці цінних паперів, емітованих у процесі її здійснення, залежать від виконання лізингових договорів, а не від платоспроможності лізингової компанії. Надійність сек'юритизації дозволяє лізинговим компаніям з низьким інвестиційним рейтингом залучати фінансові ресурси шляхом переуступки дебіторської заборгованості за лізинговим договором.

Газман В.Д. [2, с. 204] визначає сек'юритизацію лізингових активів як комплекс майнових відносин, що складаються між учасниками угоди в межах системи взаємопов'язаних договорів з приводу залучення лізингодавцем вигідного фінансування для нових лізингових проектів шляхом селекції та відособлення ліквідних активів, що генерують грошові потоки, відступлення прав дебіторської заборгованості та пов'язаних із цим процесом формуванням заставного забезпечення, перерозподілом ризиків і проведенням емісії цінних паперів. Саме тому сек'юритизація лізингових активів охоплює складний комплекс договірних відносин, що складається з трьох найважливіших, стрижневих елементів: відносин щодо відступлення прав на активи; формуванням заставного забезпечення для використання цих активів при емісії цінних паперів; проведення емісії цінних паперів.

З огляду на зазначене, під лізинговими активами (портфелем лізингових активів або лізинговим портфелем), що підлягають сек'юритизації, варто розуміти сукупність прав вимоги по лізинговим договорам, які враховують права грошової вимоги по лізингових платежах та майнові права на предмет лізингу.

Отже, ефективність здійснення сек'юритизації лізингових активів полягає в розширенні доступу лізингодавців і лізингоотримувачів до фінансових ресурсів, а також зниженні залежності від банківського кредитування та зростанні ліквідності на фінансовому ринку за рахунок заміни відокремлених лізингових активів на грошові кошти з метою реалізації наступних лізингових проєктів.

Класична схема сек'юритизації лізингових активів передбачає безпосередній продаж («true sale») ініціатором сек'юритизації (у світовій практиці він називається оригінатором), яким є лізингодавець, лізингового портфеля спеціально створеній компанії (компанії спеціального призначення) (Special Purpose Vehicle – SPV), юридично незалежній від первинного власника лізингових активів. При цьому відбувається передача прав на отримання боргу за лізинговими угодами новому власнику лізингового портфеля і подальша емісія забезпечених цінних паперів. Наступне погашення боргів і відсотків власникам емітованих цінних паперів здійснюється за рахунок надходжень від погашення заборгованості за лізинговими угодами, права вимоги за якими передані лізингодавцем SPV. Тобто така фінансова схема передбачає, що переданий SPV лізинговий портфель заміщується грошовими коштами від реалізації цінних паперів, забезпечених цим портфелем. Зазначена передача лізингових активів необхідна для їх відокремлення від ризиків, що можуть бути пов'язані з оригінатором, у тому числі для відособлення прав грошової вимоги за лізинговими угодами від конкурсної маси оригінатора, яка може утворитися в разі його дефолту.

Лізингодавець за рахунок сек'юритизації має можливість отримати кошти для укладення нових лізингових угод, які для нього стають більш вигідними, порівняно з умовами початкового банківського кредитування лізингового договору.

У США в січні 1985 року виробник комп'ютерів Sperry здійснив перший публічний випуск ABS на 192 млн. дол. США, в забезпечення яких були передані вимоги за договорами лізингу комп'ютерної техніки [10].

За останні 15 років величина угод по сек'юритизації лізингових активів у США склала 124,4 млрд дол. США, або в середньому 8 млрд дол. у рік. Найбільш розвиненим в Європі є ринок сек'юритизації

лізингових активів Італії. Щорічно в Італії укладається близько десяти подібних угод, середня вартість яких складає 828 млн. євро. Предметами сек'юритизації були лізингові контракти за різними видами майна. При цьому питома вага обладнання становить 60 %, нерухомості – 25 %, автотранспорту – 15 % [2].

Перша у вітчизняній практиці угода щодо сек'юритизації лізингових активів була реалізована у 2008 році ПрАТ «Лізинг ІТ»). Предметом сек'юритизації був фінансовий лізинг ІТ-обладнання та реалізація товарів у розстрочку для малого та середнього бізнесу (МСБ) (10 % портфеля), а також для фізичних осіб (90 % портфеля). Випуск облігацій сек'юритизованого лізингового портфеля становив 15 млн. грн. (при розміщенні облігацій з подальшим збільшенням за рахунок реінвестування спреду).

Варто зауважити, що це була перша в Україні сек'юритизація активів небанківської установи; по-друге, це вперше класичну сек'юритизацію було проведено на внутрішньому ринку, тобто випуск облігацій здійснювала спеціально створена вітчизняна компанія ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ», у Статуті якої були передбачені обов'язкові атрибути, характерні для класичної сек'юритизації (обмеження видів діяльності емітента, наявність спеціального органу управління, неможливість банкрутства та ліквідації емітента до моменту закінчення взаєморозрахунків з усіма кредиторами (власниками облігацій) та підтвердження відповідного рішення їх зборами.

Зазначений процес сек'юритизації лізингових активів охоплював значну кількість учасників та об'єктів бухгалтерського обліку: необоротні активи у вигляді ІТ-технологій, дебіторську заборгованість за лізинговими договорами, цінні папери, забезпечені лізинговим портфелем, грошові кошти та відповідні зобов'язання.

Особливості механізму сек'юритизації лізингових активів значно ускладнюють процес організації та ведення бухгалтерського обліку як в ініціатора сек'юритизації, так і спеціально створеної компанії. Зазначене актуалізує необхідність розгляду та удосконалення порядку облікового відображення операцій процесу сек'юритизації лізингових активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі питанням сек'юритизації присвячені наукові праці вітчизняних та іноземних дослідників: Х.П. Бера, З.М. Васильченка, Г.Гортон, Е.Девідсона, Б.Кейса, А.Козакова, С.В. Мальцева, Дж.Мітчела, А.Селівановського, Ю.Є. Туктарова, С.Улюкаєва, Ф.Фабощі, С.Л. Шварца та інших. Безпосередньо питання сек'юритизації лізингових активів розглянуто у працях В.Д. Газмана [2,

3]; Є.Є. Кардавої [4]; І.А. Малюти [5]; А.Н. Морозова, З.М. Маггурової, А.С. Єремеевої [6]; Є.А. Петрової [8] та А.О. Солдатової [9, 10]. Разом з тим, зазначені дослідження здійснювалися в контексті фінансів та права, і, відповідно, поза увагою лишилися питання облікового забезпечення даного механізму.

Метою дослідження є вивчення особливостей механізму сек'юритизації лізингового портфеля та розробка пропозицій щодо облікового відображення операцій сек'юритизації лізингових активів.

Викладення основного матеріалу дослідження. У 2007 році ПрАТ «Лізинг ІТ» створило компанію спеціального призначення ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» для рефінансування лізингових договорів, що були або будуть укладені ПрАТ «Лізинг ІТ». Тобто, для реалізації даного механізму ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» стало емітентом забезпечених облігацій і було створене як юридична особа спеціального призначення, єдиним засновником і власником якої є ПрАТ «Лізинг ІТ». Статут компанії спеціального призначення містить обов'язкові атрибути, характерні для лізингових компаній, а також додаткові умови і обмеження, метою яких є захист власників облігацій:

- діяльність обмежується виключно залученням фінансових ресурсів шляхом купівлі пулу лізингових активів та випуску забезпечених цінних паперів;

- компанія спеціального призначення є кінцевим одержувачем усіх грошових коштів від лізингоотримувачів і може використовувати їх виключно на взаєморозрахунки з кредиторами або на фінансування нових лізингових угод;

- неможливість ліквідації компанії до моменту закінчення взаєморозрахунків з усіма кредиторами (власниками облігацій) та підтвердження відповідного рішення зборами кредиторів;

- передача функцій ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності незалежної компанії, що може бути змінена за рішенням зборів кредиторів.

Відповідно до цілей створення і діяльності, ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» (далі – емітент) не отримуватиме жодних інших доходів, крім доходів, що генеруються лізинговими активами. Всі резерви, створювані для покриття можливих втрат за лізинговими операціями, формуються емітентом і враховуються на його балансі. Відповідно, активи емітента містять лише лізинговий портфель (дебіторська заборгованість лізингоодержувачів) та грошові кошти. При цьому лізинговий портфель і сформовані резерви є забезпеченням емітованих облігацій.

Крім того, важливо пам'ятати, що внески до статутного капіталу SPV (емітента) можуть здійснюватися лише у формі грошових коштів.

ПрАТ «Лізинг ІТ» (оригіратор) забезпечує управління лізинговим портфелем, здійснює моніторинг угод і контроль за виконанням лізингоотримувачами зобов'язань. Фактично, ПрАТ «Лізинг ІТ» виконує роль керуючої компанії по відношенню до ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ».

Реалізація механізму сек'юритизації лізингового портфеля компанії ПрАТ «Лізинг ІТ» здійснювалась у такій послідовності: 1) укладання лізингодавцем ПрАТ «Лізинг ІТ» лізингових угод з лізингоодержувачами; 2) формування лізингового портфеля для його сек'юритизації; 3) передача лізингового портфеля на баланс ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ»; 4) емісія та розміщення серед інвесторів облігацій ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ»; 5) перерахування коштів, отриманих емітентом від випуску забезпечених цінних паперів, оригінатору; 6) отримання ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» лізингових платежів від лізингоодержувачів; 7) розрахунки ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» з власниками облігацій з виплати доходу та їх погашення.

Як бачимо, процес сек'юритизації активів починається з укладення угоди ПрАТ «Лізинг ІТ» з лізингоотримувачем про взяття у лізинг конкретної ІТ-технології. Відповідно до цього запиту, ПрАТ «Лізинг ІТ» закупляє необхідну ІТ-технологію у постачальника, яку потім надає для лізингоотримувача у фінансову оренду. Крім того, для реалізації сек'юритизаційного механізму ПрАТ «Лізинг ІТ» створює ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» і передає йому сформований портфель (пул) лізингових активів. Крім того, ініціатор сек'юритизації підписує договір зі страховою компанією. Підтвердженням усіх взаємозв'язків між суб'єктами є договірне оформлення між ними. Всі види основних договорів, що укладаються між учасниками сек'юритизаційного процесу, наведено на рисунку 1.

Насамперед ПрАТ «Лізинг ІТ» здійснює формування лізингового портфеля (пулу) для сек'юритизації за встановленими критеріями. Для цього обрані активи (права грошової вимоги до відповідних лізингоотримувачів) мають бути відокремлені на окремому рахунку, тому в обліку необхідно відобразити переведення довгострокової дебіторської заборгованості (рахунок 181 «Заборгованість за майно, що передане у фінансову оренду») до складу поточної (рахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами») з виокремленням відповідного аналітичного рахунка «Портфель лізингових активів для сек'юритизації».

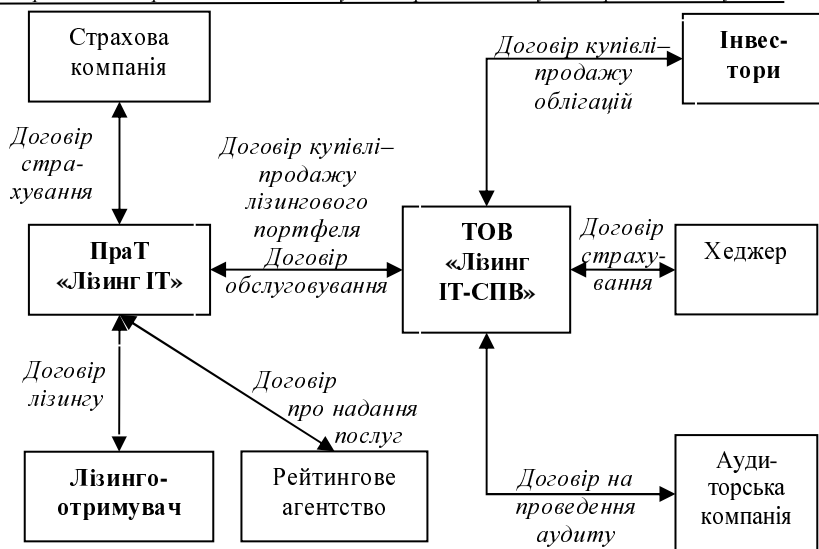

Рис. 1. Схема договірної оформлення між суб'єктами, що задіяні в процесі сек'юритизації лізингового портфеля

На підставі викладених норм Податкового та Цивільного кодексів України, а також з метою недопущення подвійного оподаткування, якщо первісним лізингодавцем (первісним кредитором) при передачі об'єкта фінансового лізингу були нараховані та відображені в податковому обліку й звітності податкові зобов'язання з податку на додану вартість, при відступленні права вимоги за договором фінансового лізингу повторно податкові зобов'язання з податку на додану вартість як за об'єктом фінансового лізингу у первісного лізингодавця (первісного кредитора), так і за лізинговими платежами у нового лізингодавця (нового кредитора) не виникатимуть.

Для обліку випущених облігацій, забезпечених лізинговими активами, на ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» призначений рахунок 521 «Зобов'язання за облігаціями». Оскільки емітовані цінні папери є забезпеченими лізинговими активами, то вважаємо за необхідне вартість такого забезпечення відображати на позабалансовому рахунку 05 «Гарантії та забезпечення надані».

На етапі випуску облігацій ключовим моментом є присвоєння рейтингу цим облігаціям, що буде впливати на привабливість цінних паперів для інвесторів. Присвоєння рейтингу здійснює виключно

рейтингове агентство. Оплату послуг рейтинговому агентству здійснює оригінатор, тобто ПрАТ «Лізинг ІТ».

Оскільки основним об'єктом бухгалтерського обліку в процесі сек'юритизації лізингових активів є дебіторська заборгованість за лізинговими платежами, то нами запропоновано відповідні аналітичні рахунки для врахування їх при розробці робочого плану рахунків у розрізі довгострокової та поточної дебіторської заборгованості на ПрАТ «Лізинг ІТ» (табл. 1) та ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ» (табл. 2).

Зазначені пропозиції в частині рахунків бухгалтерського обліку операцій сек'юритизації лізингових активів підвищують релевантність облікової інформації про рівень фінансування та обслуговування емітованих цінних паперів, забезпечених сек'юритизованими лізинговими активами.

Таблиця 1

Запропоновані розрізи аналітики для Робочого плану рахунків ПрАТ «Лізинг ІТ»

Рахунки першого порядку	Рахунки другого порядку	Рахунки третього порядку	Рахунки четвертого порядку	
18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	181 «Заборгованість за майно, що передане у фінансову оренду (ФО)»	181.1 «Заборгованість за комп'ютерні технології (КТ), що надані у ФО»	181.1.1 «Заборгованість фізичних осіб»	
			181.1.2 «Заборгованість юридичних осіб»	
		181.2 «Заборгованість за програмне забезпечення (ПЗ), що надане у ФО»	181.2.1 «Заборгованість фізичних осіб»	
			181.2.2 «Заборгованість юридичних осіб»	
37 «Розрахунки з різними дебіторами»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	377.1 «Розрахунки з дебіторами по фінансовій оренді»	377.1.1 «Заборгованість за КТ, що надані у ФО»	
			377.1.2 «Заборгованість за ПЗ, що надане у ФО»	
		377.2 «Портфель лізингових активів для сек'юритизації»	377.2.1 «Заборгованість за КТ»	За дебіторами
			377.2.2 «Заборгованість за ПЗ»	
		377.3 «Розрахунки з SPV»	За видами розрахунків	
377.4 «Розрахунки з іншими дебіторами»	За видами розрахунків			

Таблиця 2

Запропоновані розрізи аналітики для Робочого плану рахунків ТОВ «Лізинг ІТ-СПВ»

Рахунки першого порядку	Рахунки другого порядку	Рахунки третього порядку
37 «Розрахунки з різними дебіторами»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	377.1 «Портфель лізингових активів для сек'юритизації»
		377.1 «Портфель лізингових активів для сек'юритизації»
		377.2 «Портфель сек'юритизованих лізингових активів»
68 «Розрахунки за іншими операціями»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	685.1 «Розрахунки з оригіном по сек'юритизованих активах»
		685.2 «Розрахунки з сервісером»
		685.3 «Розрахунки з страховою компанією»
		685.4 «Розрахунки з аудиторською компанією»
		685.5 «Розрахунки з іншими кредиторами»

Висновки та перспективи подальших досліджень. У сучасних умовах господарювання застосування механізму сек'юритизації лізингових активів є індикатором розвитку лізингового ринку, оскільки сприяє підвищенню конкурентоздатності його учасників; мінімізації ризиків; залученню додаткового фінансування; диверсифікації лізингового портфеля; покращанню фінансового стану лізингових компаній; розширенню клієнтської бази.

Облікове відображення процесу сек'юритизації лізингових активів є досить складним і неврегульованим питанням, що насамперед зумовлене відсутністю законодавчого підґрунтя даного фінансового механізму. Сутність облікового аспекту процесу сек'юритизації лізингових активів полягає у тому, що лізингова компанія на окремому рахунку поточної дебіторської заборгованості акумулює придатні до сек'юритизації права грошової вимоги за лізинговими угодами (формує портфель лізингових активів) з подальшою реалізацією виокремлених активів спеціально створеному посереднику, який, у свою чергу, здійснює емісію цінних паперів під забезпечення об'єктів лізингу. Для реалізації зазначеного механізму запропоновано аналітичні розрізи до рахунків дебіторської і кредиторської заборгованості, що дозволяє формувати достовірну й повну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх етапах сек'юритизації активів.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на вивчення організаційно-методичних аспектів облікового забезпечення балансового та позабалансового механізму сек'юритизації різних видів активів.

Список використаної літератури:

1. *Бэр Х.П.* Секьюритизация активов: секьюритизация финансовых активов – инновационная техника финансирования банков / *Х.П. Бэр* ; пер. с нем. *Ю.М. Алексеев, О.М. Иванов.* – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 624 с.
2. *Газман В.Д.* Лизинг: финансирование и секьюритизация : учеб. пособие для вузов / *В.Д. Газман* ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. – 469 с.
3. *Газман В.Д.* Секьюритизация лизинговых активов / *В.Д. Газман* // *Экономический журнал ВШЭ*, 2010. – № 3. – С. 349–378.

4. *Кардава Е.Е.* Секьюритизация лизинговых активов как инновационный инструмент привлечения финансовых ресурсов / *Е.Е. Кардава* // Вестник Адыгейского гос. ун-та / Серия 5 : Экономика. – 2012. – № 3 (104). – С. 19–26.
5. *Малюта І.А.* Використання лізингу європейськими малими та середніми підприємствами в умовах перманентно кризової економіки / *І.А. Малюта* // Проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 4–8.
6. *Морозов А.Н.* Развитие рынка лизинга на основе секьюритизации / *А.Н. Морозов, З.М. Магрупова, А.С. Еремеева* // Вестник Череповецкого гос. ун-та. – 2010. – Т. 4. – С. 96–99.
7. Офіційний сайт ПрАТ «Лізинг ІТ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.leaseit.com.ua>.
8. *Петрова Е.А.* Кредитный риск при секьюритизации лизинговых активов / *Е.А. Петрова* // Банковское дело. – 2014. – № 5. – С. 64–70.
9. *Солдатова А.О.* Секьюритизация лизинговых активов : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.10 / *А.О. Солдатова*. – М., 2006. – 25 с.
10. *Солдатова А.О.* Факторинг и секьюритизация финансовых активов : учеб. пособие / *А.О. Солдатова*. – М. : Высшая школа экономики, 2013. – 608 с.

НОВІЧЕНКО Людмила Степанівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Наукові інтереси:

– організаційно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку діяльності спеціально створених компаній у процесі сек'юритизації активів.

E-mail: novichenko2104@gmail.com.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2015.